

<https://www.icj.org/turkey-release-politicians-wrongfully-detained-for-7-years-former-deputies-and-mayors-face-prosecution-and-prolonged-incarceration-for-political-speech/>

Türkiye: 7 Yıldır Hukuka Aykırı Şekilde Hapsedilen Siyasetçiler Serbest Bırakılsın

Eski milletvekilleri ve belediye başkanları siyasi ifadeleri nedeniyle yargılanıyor, uzun süreli hapse maruz kalıyor

Dört ayrı insan hakları örgütü bugün yaptıkları açıklamada, Türkiye hükümetinin uluslararası hukuka uyması ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bağlayıcı kararlarını yerine getirerek, muhalefetteki Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) geçmiş dönemlerde eş başkanlığını yapmış olan siyasetçiler Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın derhal serbest bırakılmaları gerektiğini belirtti.

İnsan Hakları İzleme Örgütü, Türkiye İnsan Hakları Davalarına Destek Projesi, Uluslararası Hukukçular Komisyonu ve Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu bu çağırışı siyasetçilerin haksız yere tutuklanmalarının yedinci yıl dönümünde yaptı.

İnsan Hakları İzleme Örgütü Avrupa ve Orta Asya Direktörü Hugh Williamson, "Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın hukuka aykırı şekilde hapsedilmelerinin yedinci yıl dönümü, Erdoğan Cumhurbaşkanlığının Türkiye'deki milyonlarca Kürt ve sol seçmeni temsil eden, demokratik yollarla seçilmiş muhalif siyasetçileri susturmak amacıyla tutukluluğu siyasi saiklerle kullanma isteğinin belirgin bir hatırlatıcısıdır. Türkiye, siyasetçilerin serbest bırakılmasına hükmeden bağlayıcı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uymayarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile daha geniş anlamda uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerini alenen ihlal etmektedir" dedi.

Dokunulmazlıklarının kaldırılmasından aylar sonra, 4 Kasım 2016'da Demirtaş, Yüksekdağ ve 8 HDP'li milletvekili gözaltına alınarak keyfi şekilde tutuklanmışlardı. Takip eden beş ay boyunca 4 siyasetçi daha tutuklandı. İlgili dönemde HDP, Türkiye parlamentosundaki sandalyelerin yüzde 10,7'sine sahipti ve beş milyondan fazla seçmen tarafından destekleniyordu. Davaları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına konu olan diğer 12 milletvekili artık tutuklu değil. Ancak Demirtaş ve Yüksekdağ halen cezaevindedir.

Tüm eski milletvekilleri, uluslararası hukukta güvence altına alınan ifade özgürlüğü haklarını kullandıkları için ayrı ayrı davalarda defalarca yargılandı. Şiddet içermeyen yahut şiddeti savunmayan siyasi ifadeleri ve faaliyetleri de bunlar arasında yer aldı. 2021 yılında haklarındaki toplu dava açıldığında, ayrı ayrı devam eden dava dosyalarının birçoğu birleştirildi. Bu toplu davada kendilerine yöneltilen muğlak ve kapsamı aşan suçlamalar arasında, 6-8 Ekim 2014 tarihlerinde çoğunlukla Türkiye'nin güneydoğusundaki şehirlerde gerçekleşen protestolara verdikleri destekle ilişkilendirilen "devletin birliğini ve bölünmez bütünlüğünü ihlal" (bölücülük) ve hatta "insan öldürme" iddiaları da yer alıyor. Siyasetçiler, Suriye'nin kuzeyinde Kürtlerin çoğunlukta olduğu Kobani kentinin IŞİD olarak da bilinen İslam Devleti tarafından acımasızca kuşatılmasına karşı düzenlenen protestolar sırasında işlendiği iddia edilen tüm suçlardan sorumlu tutuluyor. Protestolar sırasında 37 kişinin öldüğü aktarılıyor.

Demirtaş ve Yüksekdağ'ın devam eden tutukluluklarına gerekçe gösterilen deliller, HDP'nin Twitter hesabından gönderilen ve Kobane kuşatmasına karşı yapılan protestoları destekleyen iki sosyal medya paylaşımından, siyasetçilerin şiddet içermeyen siyasi konuşmalarından, yasal olan faaliyetlerinden ve dosyaya yıllar sonra dahil edilen güvenilirliği tartışmalı tanık ifadelerinden oluşuyor.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, verdiği üç kararda siyasi ifadeleri ve sosyal medya paylaşımları nedeniyle Demirtaş ve Yüksekdağ'ın tutuklanmalarının, "çoğulculuğu engelleyen ve demokratik toplum kavramının özü olan siyasi tartışma özgürlüğünü kısıtlayan" siyasi saiklere sahip bir susturma eylemi olduğuna karar verdi. Kararlardan Kasım 2018 ve Aralık 2020 tarihli ikisi Demirtaş hakkında, Ekim 2022 tarihli biri ise Yüksekdağ ve diğer 12 kişi hakkında. AİHM, siyasetçilerin kişi özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve seçilme haklarının ihlal edildiğini tespit etti. Demirtaş ve Yüksekdağ'ın tutukluluklarına ve 2021 yılında başlayan toplu davada yargılanmalarına gerekçe gösterilen olgular, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin tutuklama tedbiri için yetersiz bulduğu yargılamalarda yer alan olgularla büyük ölçüde aynı.

Uluslararası Hukukçular Komisyonu Avrupa ve Orta Asya Programı geçici Direktörü Temur Shakirov, "AİHM'in Yüksekdağ ve Demirtaş'ın tutukluluğunu haklı kılacak yeterli gerekçe bulunmadığı yönündeki kararına rağmen, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Nisan 2023'te, Yüksekdağ ve Demirtaş'ın siyasi ifadeleriyle ilgili olduğunu iddia ettiği çok sayıda suçtan mahkûmiyet talep etmiştir. Bu durum, iki siyasetçiyi hedef alan davanın nihai amacının siyasi olduğunun altını çizmekte ve adaletin yerini bulacağına dair şüpheleri güçlendirmektedir" dedi.

Demirtaş ve Yüksekdağ'ın Kasım 2016'da tutuklanmalarının ardından Türkiye'de önemli bir referandum ve çok sayıda kritik seçim kampanyası yapıldı. 16 Nisan 2017'de yapılan Anayasa referandumu, gücü Cumhurbaşkanının elinde toplayan bir başkanlık yönetim sistemi getirdi. Bunu Demirtaş'ın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a karşı hapis hücresinden aday olduğu 24 Haziran 2018 tarihli Cumhurbaşkanlığı seçimi, 31 Mart 2019 yerel seçimleri ve son olarak da 14-28 Mayıs 2023 milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri izledi.

Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçındağ, "Muhalefetin önde gelen iki isminin tutukluluğu ile, ülke bu kritik kampanya süreçlerinde anlamlı bir demokratik tartışmanın önemli bir aracından ve adil seçimlerden mahrum bırakılmıştır. Mart 2024 yerel seçimleri hızla yaklaşırken, Bakanlar Komitesi ve diğer Avrupa Konseyi organları, Demirtaş'ın ve Yüksekdağ'ın kamu işlerinde yer alma hakları dahil olmak üzere esasen milyonlarca seçmenin haklarını da ilgilendiren haklarına yönelik devam eden ihlallerin sona ermesini sağlamak için mevcut tüm araçları kullanmalıdır" dedi.

Üye devletlerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını uygulamalarını denetlemekle sorumlu olan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Türkiye'ye Demirtaş'ın tutukluluk halinin sona erdirilmesi çağrısında bulunan altı olağan karar ve istisnai durumlarda verdiği iki ara karar yayınladı. Bakanlar Komitesi bu yıl 5-7 Aralık tarihlerinde gerçekleştireceği oturumda, Türkiye'nin Yüksekdağ'la ilgili hükmü uygulamaması ve Yüksekdağ'ın tutukluluk halinin sona erdirilmemesi konusunu üçüncü kez değerlendirecek.

Yukarıda anılan dört sivil toplum kuruluşu, Bakanlar Komitesi'ne Aralık ayında Yüksekdağ'ın serbest bırakılması çağrısında bulunan bir karar vermesini talep eden ortak bir bildirimde bulundular.

Türkiye İnsan Hakları Davalarına Destek Projesi Direktörü Ayşe Bingöl Demir, "Türkiye, Bakanlar Komitesinin Demirtaş'ın derhal serbest bırakılmasına çağrı yapan çok sayıda kararını ve ara kararını görmezden gelmiştir. Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerine uymayı reddetmesi Yüksekdağ davasında da tekrarlanmıştır. Komite, bu davalarla ilgili olarak Türkiye'ye yönelik denetimini daha fazla gecikmeksizin yoğunlaştırmalıdır. Bu denetim tutuklu hak savunucusu Osman Kavala'nın davasında haklı olarak yürütüldüğü gibi ihlal prosedürünün başlatılmasını da içermelidir." dedi.

HDP ve ilişkili bir parti olan Demokratik Bölgeler Partisi'nden geçmiş dönemlerde seçilmiş diğer on sekiz parti yetkilisi ve belediye başkanı da halen tutukludur. Bu kişiler arasında 25 Ekim 2016'dan beri tutuklu bulunan Diyarbakır'ın seçilmiş eski belediye başkanı Gülhan Kışanak ve 6 Kasım 2016'da tutuklanan Demokratik Bölgeler Partisi'nin eski eş başkanı Sebahat Tuncel de bulunuyor. Kışanak'ın yedi yılı aşan tutukluluk süresi, uluslararası insan hakları hukukunun açık ihlali olmasının yanı sıra, Türk hukukunda düzenlenen yedi yıllık azami tutukluluk süresini dahi aşmıştır. İnsan hakları örgütleri, siyasetçilerin tutukluluklarının açıkça keyfi ve siyasi saiklere sahip olduğunu ve derhal serbest bırakılmaları gerektiğini ifade ettiler.